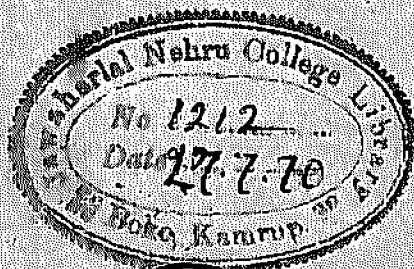

সাত্বেৰী অসম বুৰঞ্জী

সম্পাদক

ত্ৰীসূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা

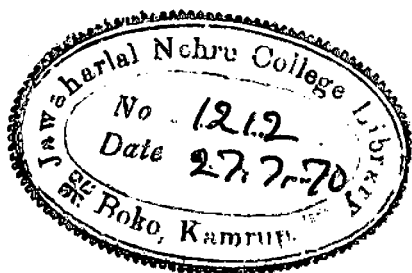

প্ৰকাশন বিভাগ

গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়

সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী

SATSARI ASSAM BURANJI

THE SEVEN INCORPORATED CHRONICLES

FIRST CHRONICLE. From Khunlung and Khunlai to Sujinpha Arjun Sarujana Dihingia Raja.

SECOND CHRONICLE. From Swarganarayan Raja to Suhungmung Dihingia Raja, also known as Oparjana Dihingia Raja.

THIRD CHRONICLE. From Oparjana Dihingia Raja to Swargadeo Pramatta Singha.

FOURTH CHRONICLE. From Oparjana Dihingia Raja to Swargadeo Gaurinath Singha.

FIFTH CHRONICLE. Swargadeos Jayadhvaj Singha and Chakradhwaj Singha.

SIXTH CHRONICLE. From King Kamaleswar Singha to the resumption of the territories of Maharaja Purandar Singha by the East India Company.

SEVENTH CHRONICLE. Rajniti, or an account of the insignias and distinctions of the officers and nobles of the Ahom court.

সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী

সাতখন পুৰণি অসম বুৰঞ্জীৰ সমষ্টি
সাবাংশৰে সৈতে

সম্পাদক

শ্ৰীসূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা

SATSARI ASSAM BURANJI

A collection of seven old Assamese Buranjis or chronicles
with Synopses in Assamese

Edited by

SURYA KUMAR BHUYAN,
M.A., B.L. (Cal.), Ph.D. (Lond.), D.Lit. (Lond.)

PUBLICATION DEPARTMENT
GAUHATI UNIVERSITY

1969

**SATSARI ASSAM BURANJI, edited by Dr. Suryya Kumar Bhuyan and
Published by the Registrar, Gauhati University in the
Department of Publication**

First Published : 1960

Second edition : 1964

Third edition : 1969

All rights reserved

Price : Rupees ~~1.50~~ 5.00

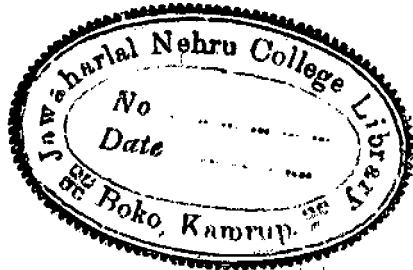
**Printed at the Gauhati University Press,
Gauhati—14**

আগকথা

ডক্টৰ শ্ৰীসূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা সম্পাদিত সাতখনি মূল্যৱান বুৰঞ্জীৰ সমষ্টি “সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী”খনি গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়ৰ প্ৰকাশন বিভাগৰ যোগেদি প্ৰকাশ কৰিবৰ বাবে দিয়া কাৰণে ডক্টৰ ভূঞা-দেৱক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলো। ইতিমধ্যে অনেকখনি পুৰণি অসম বুৰঞ্জী প্ৰকাশিত হৈ গ'লেও ইয়াত সন্নিৱিষ্ট পুথি কেইখনিয়ে অসমৰ ইতিহাসত নতুন আলোকসম্পাত কৰিব বুলি আশা কৰা হৈছে।

প্ৰকাশন বিভাগ,
গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
১৫ আগষ্ট, ১৯৬০

শ্ৰীবিৰিঞ্চিকুমাৰ বৰুৱা

P R E F A C E

The Assamese word *Satsari* denotes a necklace of seven strings, each consisting of gems or pearls or beads of gold. The title *Satsari Assam Buranji* therefore indicates a collection of seven chronicles of Assam revealing valuable facts and information about the past history of the country.

The seven constituent chronicles have been obtained at different times, from different places and persons. Each chronicle was compiled under independent auspices, and it is different from the rest in respect of the length of the period it covers and in the details of the events recorded in it. The description is mutually supportive in substance, and some facts not recorded in one are incorporated in another. The collection as a whole deals with the history of Assam from the earliest ancestors of the Ahom sovereigns to the resumption of the territories of Raja Purandar Singha by the East India Company in 1838. The seventh chronicle throws light on the order of precedence followed in the court of the Ahom monarchs.

The seven chronicles incorporated in *Satsari Assam Buranji* are :

FIRST CHRONICLE : Assam Buranji from Khunlung and Khunlai to Sujinpha Arjun Dihingia Raja, by Atan Buragohain Rajmantri Dangaria. Period 569-1677 A.D. The relevant manuscript was obtained from Shri Jaichandra Bargohain, B.A., of the Barukial Bargohain family, Chunpora, Sibsagar District. Information about this chronicle was first received from Shri Lila Gogoi, B.A., Cherekapar, Sibsagar. Another version of the chronicle had been obtained from the family of the late Pundit Hemchandra Goswami, and inserted in *Deodhai Asam Buranji*, edited by the present writer, and published by the Department of Historical and Antiquarian Studies in 1932. The earlier version ends with the reign of King Pratap Singha, whereas the present version continues till the reign of Arjun Dihingia Raja. The second version is more detailed than the first.

SECOND CHRONICLE : Assam Buranji from Swarganarayan Raja to Suhungmung Dihingia Raja, also known as Oparjana Dihingia Raja. Period 1133-1539 A.D. The original manuscript was in possession of Shri Bhadrakanta Gogoi of Dehekial Mouza, Golaghat, and a transcript was prepared by the late Pundit Hemchandra Goswami during his deputation in 1912-13 for collection of old puthis. This transcript is now in the Library of the D.H.A.S.

THIRD CHRONICLE : Assam Buranji from Oparjana Dihingia Raja to Swargadeo Pramatta Singha. Period 1497-1751 A.D. The manuscript was obtained by Pundit Hemchandra Goswami in 1912-13 from Shri-shri Adhikar of Bengena-ati Satra in Majuli. A transcript was prepared in 1925 for the present editor by Sriman Nabin Chandra Sarma and Purandar Sarma of Mangaldai who were then students of the Cotton College, Gauhati. The manuscript is now in the Library of the D.H.A.S.

FOURTH CHRONICLE : Assam Buranji from Oparjana Dihingia Raja to Swargadeo Gaurinath Singha. Period 1497-1795. The manuscript was obtained by Shri Basudeb Mishra from Srijuta Jayantipriya Devi Medhiani of Barpeta. It is now in the Library of the D.H.A.S.

FIFTH CHRONICLE : Assam Buranji relating to the reigns of Swargadeos Jayadhvaj Singha and Chakradhwaj Singha. Period 1648-1670 A.D. The transcript was obtained by me from Shri Umanath Gohain, B.A., while he was Sub-deputy Collector at Nalbari in 1925.

SIXTH CHRONICLE : Assam Buranji from King Kamaleswar Singha to the resumption of the territories of Raja Purandar Singha by the East India Company. Period 1795-1838. In 1925, Shri Umanath Gohain, then Sub-Deputy Collector at Nalbari, made over to me a few pages of a transcript of the English translation of an Ahom Buranji by Raisahib Golap Chandra Barua. The portion relating to the last phase of Ahom rule was translated by me into Assamese as chronicles dealing with the period are not readily available. The portion was published in the Assamese

magazin *Awahon*, Calcutta, *Saka* 1855, Volume IV, Numbers 10 and 11.

SEVENTH CHRONICLE : Assam Buranji, generally known as *Rajniti*, containing an account of the insignias and distinctions of the officers and nobles of the Ahom court, and also the rules of precedence observed by them. The manuscript was obtained by the late Shri Anandiram Gohain, B.A., from Shri Jung Bahadur Handiqui. It is now in the Library of the D.H.A.S.

The chronicles constitute an invaluable repository of the old Assamese ways of expression ; and they reveal many forms and vocables which are gradually becoming obsolete. The facts give us an insight into the inner working of the mind of the Assamese, and into the measures they adopted for tiding over grave and momentous situations.

The chronicles are indispensable for the study of the political, constitutional and diplomatic history of Assam ; they also throw light on its social, religious and economic history ; and on its relations with Mogul India, Bengal, Cooch Behar, Cachar, Jayantia, and the tribes of the frontier. We also come across the origin of many innovations and reforms relating to rural reconstruction, taxation, the paik system, and names of places. At every stage of the long-drawn history of Assam we get revelations about Assam's matchless love of independence, its wonderful capacity for rehabilitation and recouplement, specially during its conflicts with the Muslims. The chronicles also give us a glimpse into the tactful handling by Assam of its strategic inter-territorial relations and problems. There are besides numerous episodes and stories, brimming with human touches, which can be suitably shaped into poems and dramas.

Our editorial intervention has been limited to the presentation of a correct text of each chronicle, to the division of the contents into paragraphs, and to the provision of a heading to each paragraph. The headings have been reproduced in a continuous form in the Table of Contents from which the reader will get an idea of the progress of the events recorded in each chronicle. The task of compiling a connected narrative,

based on the materials derived from the several chronicles, is left to the enterprise of a future scholar.

My thanks are due to Shri Jaichandra Bargohain, B.A., for lending the manuscript of the first chronicle ; to the Department of historical and Antiquarian Studies in Assam for lending the transcript of the second chronicle, and the manuscripts of the third, fourth and seventh chronicles ; to Shri Umanath Gohain, B.A., now Retired Extra Assistant Commissioner, Jorhat, for placing at my disposal the transcripts representing the fifth and sixth chronicles ; to Shri Hemrath Barman and Shri Kamalanda Bardoloi for help in the preparation of the press-copy ; to the publication Department, Gauhati University, for selecting this book for publication ; to Shri Keshav Mahanta, B.A., and Mrs. Preeti Barua, M.A., of the Publication Department, G.U., for help in revising the proofs, and to Professor Birinchi Kumar Barua and Dr. Maheswar Neog of the Assamese Department, G.U., for their interest in the matter of bringing out this book.

A synopsis in Assamese has been inserted in Appendix B to help the reader in following the trend of the narratives recorded in the several chronicles.

Company Bagan Road,
GAUHATI, ASSAM
The 30th July 1960

SURYA KUMAR BHUYAN

অসমৰ কবিতালীয়া শাসনৰ সমাপ্তিলৈকে। পৃষ্ঠা—১৭১৫-১৮৩৮।

সপ্তমখন বুৰঞ্জী।—বাজনীতি, আহোম যুগৰ ভিন-ভিন বিবল্লাব মৰ্যাদা।
 একেজন্য বজাব বাজৰঘৰ ঘটনারলী, ওপৰা-ওপৰিকৈ কেবাখনিও বুৰঞ্জীত
 পোৱা যায়, যথা,—

চুকাৰাব পূৰ্বীয় বজাসকল, প্ৰথমখন আৰু দ্বিতীয়খন বুৰঞ্জীত।

চুকাৰা বজা, প্ৰথমখন আৰু দ্বিতীয়খন বুৰঞ্জীত।

চুহুংমুং দিহিঙ্গীয়া বজা,—প্ৰথম, দ্বিতীয়, তৃতীয় আৰু চতুৰ্থখন বুৰঞ্জীত।

প্ৰতাপসিংহ স্বৰ্গদেৱ,—প্ৰথম, তৃতীয় আৰু চতুৰ্থখন বুৰঞ্জীত।

জয়ধ্বজসিংহ আৰু চক্ৰধ্বজসিংহ স্বৰ্গদেৱ,—প্ৰথম, তৃতীয়, চতুৰ্থ আৰু
 পঞ্চমখন বুৰঞ্জীত।

উন্নয়নামিতাসিংহৰপৰা চুলিককা লবাবজালৈকে,—তৃতীয় আৰু চতুৰ্থখন
 বুৰঞ্জী।

গদাধৰ সিংহ আৰু কল্পসিংহ স্বৰ্গদেৱ,—তৃতীয় আৰু চতুৰ্থখন বুৰঞ্জী।

শিৱসিংহ আৰু প্ৰমত্তসিংহ স্বৰ্গদেৱ—তৃতীয় আৰু চতুৰ্থখন বুৰঞ্জী।

একেটা ঘটনা ভিন-ভিন বুৰঞ্জীত বেলেগ বকমে বৰ্ণিত হৈছে, এখনত কিছু
 কথা আছে বিধিনি কথা আনখনত নাই।

সূচীপত্ৰত প্ৰতিখন বুৰঞ্জীৰ অন্তৰ্গত ঘটনারলীৰ সম্পূৰ্ণ তালিকা দিয়া
 হৈছে। তাৰপৰা, কোন বজাব দিনত কি কি ঘটনা ঘটিছিল, আৰু একেটা
 ঘটনাকে ভিন-ভিন বুৰঞ্জী-লিখকে কেনেকৈ লিপিবদ্ধ কৰিছে তাৰো বিষয়ে
 জানিব পৰা যাব। এই সাতোখন বুৰঞ্জীৰ ঘটনাসমূহ মিলাই একেলগ কৰি
 আহোমৰ যুগৰ এখন ধাৰাবাহিক বুৰঞ্জী সংকলন কৰিব পাৰি। ভবিষ্যতে
 কোনো উল্লেখ্য ঐতিহাসিকে এই কাম হাতত লব বুলি আশা কৰিলে।
 বৰ্ত্তমানে ইয়াকে কৰ পাৰি যে “সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী” পঢ়িলে আহোমৰ দিনৰ
 আদিৰপৰা অন্তলৈকে ভাল আভাস পোৱা যাব, আৰু তাৰ লগতে অসমীয়া
 বুৰঞ্জী ৰচনাৰ পদ্ধতি, পুৰণি কালৰ মাত-কথা, নানান বাৰ্জনৈতিক সমস্যা
 সমাধানৰ প্ৰণালী, দেশৰ অৰ্থনৈতিক আৰু সামাজিক অৱস্থা, এইবোৰৰ
 বিষয়েও জানিব পৰা যাব।

“সাতসৰী অসম বুৰঞ্জীৰ ঘটনারলী বৰ্ণনা যত্নে ভালেমান উল্লেখযোগ্য
 বাক্য পোৱা যায়, তাৰে পোতাছেনেক স্মৰচনী তলত তুলি দিয়া হল।—

- (১) তাবপবা আহি নামকিয়ো পাব হল, খামজাদ পালেহি। তাতে মান্নহ লেখি চালে। মবিল তিনিকুবি, সাতজন হবাল। পাচে বজাদেয়ে বোলে,—“বি মবে, বাক পাঠ, বাটত বি কথা হয়, পণ্ডিতে লিখি থব।” ছেদ ৯ ॥
- (২) নামি অহাতকৈ হবাগোরা মান্নহতহে আপাহ পায়। সেইবেলাবপবা মান্নহ মিহলি হগ। তাবে জীয়াতি-পুততি মিত্র কবিলে। পূর্কে আহোতে ভিকতা অহা নাই। এতিয়াহে ভিকতা হল ॥ ছেদ ১২ ॥
- (৩) সিহঁতলে মান্নহ পঠাঞ। দেখাদেখি হয়ো, সিহঁত আহোক। আমি উজনি বাস্ত্যবপবা আহিছে। আমি মিত্র হব খোজো। সিবোর হৈছে ধানগিবি, আমি আলহি। আমাক গাওঁ-ভুইখনবে পবিচর কবিব লাগে ॥ ছেদ ১৪ ॥
- (৪) আত অনস্তবে ববাহীয়ে আলচি শাকপাত ধবিব যোগান দিব ধবিলে। বোলে,—“আনব বদ্বহ নহর। দেও-মান্নহ বুলি কলেহি, স্বরূপে কর। ই আহম। আক আনবে সম নহর।” এইবুলি অহাবোরাটক থাকে। মবাণেও ধবি ভাবকৈ দি়ে। তাবেপবাহে আহোম বোলে ॥ ছেদ ১৭ ॥
- (৫) ভুঞাইতে আহি থাকে, বজায়বে কথা হৈ থাকে। বজা বামুণহঁতক বাদ কবাই বদ্ব চাই থাকে। সি ভুঞাইতে কথা শুনি বাদ কবাই চালে, সি রাজকথা বার্তা কলে, গঙ্গা-জগন্নাথর কথা, দেশবো কথা কলত হিন্দুদের বুলি থৈ আহিবলৈ দিলে ॥ ছেদ ৫১ ॥
- (৬) দিখৌ কোথে সীমা পাটমালি ভিতর কবি নগব মেবাই গড় বান্ধি লৈ তাতে এম্ব মান্নহ গুচাব নোরাবিলে। ডাক হেমনা বুলি মাতে। সি কল্পনখাওমুদ্র নাতি, বাজীবজা। বজাকো ববকথা মাতে। সি বোলে, মোব আবা কটা মাটি, বজা কি ? এই নিমিত্তে নামকালে গড় কিছু থঙ হৈ—থাকিল। সি মবিলতহে গড় বান্ধিব পাবিলে। এতেকেহে হেমনবাবী বোলে, এতিয়াও। বজায়ে নগবব গড়গ্রাম নাম দিলে ॥ ছেদ ৫৮ ॥
- (৭) বহদিন থাকি চিন ধবিব নোরাবিলত মবে বোলে, মই বামুণ। এতেকে বজাদেয়ে বিচাৰিব দিলে। লেকাই ববববা বিচাব কবিব।

যাব গুচাব লাগে গুচাব, যাব বাধিব লাগে বাধিব। পাচে সেইৰূপে লেকায়ে কৰিলে। কতো ব্ৰাহ্মণৰ গুচিল, কতো অন্ন জাতিৰ থাকিল। কতোৱে শপে কতোৱে বব দিয়ে। এই নিমিত্তে লগুণৰ গিবি লেকাই ছেটিয়া বুলি কয় ॥ ছেদ ৬৪ ॥

(৮) উত্তৰত হাতী ধৰিবলৈ ববগোহাঁইক পঠালে। পাচে ভুঞাহঁতৰ পোনে হাতী গল। সেই দাইত ভুঞাহঁতক কাটিলে। ববাসী এটা আনিলে। একো নকৰি ৰূপ কাপোৰ দি পঠালে ॥ ছেদ ৭১ ॥

(৯) গড়গাওঁ মেবাই বাঁহগড় বান্ধি দহধান ছুৱাব দিলে, তিনি ঠাইত সিংহছুৱাব দিলে। এই আপাহতে ববববা নাম গুচাই শুকটা ভামুলীক বববকৰা পাতিলে, জেওবা ভেঁটিবৰ ভাল দেখি ॥ ছেদ ৭৫ ॥

(১০) বোঁমাৰিয়ায়ে বোলে,—‘চাব ভাগৰ এভাগ যদি দেৱতালৈ দিয়ে কিনো দুধ বাজে পায়?’ এইবুলি বজাক কলত বজা বোলে, ভালেহে বুলিছ, ভয়ে নিয়মকৈ দিবি। সেই বছৰতে নিয়ম কৰি হাটৰ-ঘাটৰ-কাটৰ মুগাচোন্ধৰ বিলব দুধ নোপোৱা কৰি কাটল লগালে। ভাবেপৰাহে কাটল হল ॥ ছেদ ৮১ ॥

(১১) সোণৰ মণি আন্ধাৰি থুবিয়া আদি নিপিন্ধিব। এনে ঘৰ নেসাজিব। আহমবো যি যিমানৰ মানুহ সেইমানেহে কৰিব। বচা শুনিলে কাটিম। গুণা দিয়া কাপোৰ নড়া মেখেলা যি পিন্ধে নড়াচোলা তাক কাটিম। এই নিবন্ধ দিলে ॥ ছেদ ৮৩ ॥

(১২) বজা পাচে বাপুত আশ্ৰয় কৰি হৰিমন্দিৰ কৰি আপুনি আৰ্ধণন কৰে। পদ-পুৰাণৰ জনকৰ আখ্যানৰ পদ কৰিলে আনো পদ-পোৱাৰ কৰে ॥ ছেদ ৯০ ॥

(১৩) পাচে আমাৰ চাবি মানুহে বোলে,—‘যদি মহাৰাজৰ বল বীৰ্য্য টুটিলেহে তইতে কাটিবাক ভাল। জুইআন্ধনি পকহায়ে বাণ্ডিক দিন কাহানি কৰে? আমাৰ কথাৰে কাহানি মহাৰাজা ভোমাৰ ৰাজ্য মাৰিছে? ইন্দুবৰ মুখত কাহানি হস্তীদন্ত গাজে? ইন্দুবৰ পথে কাহানি হস্তী অহা-ঘোৱা কৰে? বানৰৰ মুখে কি নাৰিকল ভাঙে? আমি ভিন্দুক, ভিন্কা কৰি ভোমাৰ ৰাজ্যত ফুৰোঁ, ভোমাৰ যেই ইচ্ছা তাকে কৰা ॥’
ছেদ ১৩৯ ॥

(১৪) পটেখবীসকলে বোলে; সত্যে দিবা ? চিলবায়ৈ বোলে, সত্যে দিম । পটেখবীসকলে বোলে, “স্বৰ্গীৰাজ্যৰ চাবিটা কোঁৱৰ আনি বন্দী কৰি থৈছা । তাৰে পিতৃ-মাতৃ ভাৰ্যা এইসকলে বৰ সম্ভাপিত হৈছে । ইহঁতো ৰূপে-গুণে যুবা অৱস্থা হৈছে । এজেকে ইহঁতক স্বদেশলৈ বিদায় দিয়া” ॥ ছন্দ ১৫৬ ॥

(১৫) ৰাজাদেৱে বোলে, মোৰ ঠাইতে যে এনেকৈয়ে কয় পৰ ৰাজ্যতনো বন্দী আহোমে কেনেকৈ কব ? এইবুলি আহোম কটকী গুচাই ব্ৰাহ্মণ কটকী ললে ॥ ছন্দ ১৬০ ॥

(১৬) এজেকেহে সাতৰাজ্য মাৰি একৰাজ্য কৰিলে বুলি কয় । তাৰে লেখা—, চুটিয়া ১, কছাৰী ১, কমতেখৰ ১, তুববন্ধ ১, পতিলাজহা ১, এঘাৰে সিন্দূৰ ১, বাবেভূঞা ১, চুঙ্গি ১, এই আঠ ৰাজ্য—। এজেকেহে ৰূপৰ আঠচুকীয়া মোহৰ মাৰিলে ॥ ছন্দ ১৬২ ॥

(১৭) ৰাজাদেৱে ধন কৰি পৰ্ব্বভব ঘৰ সোমাই চৌধাম কৰি সৃষ্টিলে, বোলে, যদি সামান্ত্ৰেও খুটা পোতে তাকো তুলিব নাপাই । মঞি আপোনহাতে পোতা খুটা তুলিব পাইনেকি ? বকৱা বোলে, “মোত দাই নাই । শত্ৰুৰাজ্যৰ মানুহ আতে আছে । সি বুলিব এই ৰাজ্যত মন্ত্ৰী নাই, আদিটো বান্ধিব লাগিলেও ৰাজ্য আপুনি নিয়ম কৰে । এই দুৰ্ব্বশম্যা দেশে-দেশে ঘাই বুলিহে তুলিছোঁ । আক স্বৰ্গদেৱৰ যদি কাৰ্য্য কাম কৰিব নোৱাৰিম, নোকনো এইনাম কেলেই দিলে ?” ছন্দ ১৬৩ ॥

(১৮) সনাতনে বোলে, স্বৰ্গদেৱ, বনৰ হাতী অনেক যত্ন কৰি আনি শালত গলাচেপা দি ধয়, তাক মেলিলে শালত থাকে কি বনলৈকে ঘাই ? আক বন্দীহঁতক পৰদেশলৈ পঠালে জৈতে ধৰিলে লবা-তিবতা ৰাজ্যতে থাকিব কি বিদেশলৈকে এৰি দিব ? ছন্দ ১৭৮ ॥

(১৯) ৰাজাদেৱে বোলে, গোহাঁই, মোক বিধাতা ঈশ্বৰে সকলোৰূপে বঞ্চিত ! গোহাঁয়ে বোলে, দেৱে আত অলপ্তোষ নকৰিব । জয়-পৰাজয় সকলোদিনে আছে । সেই ঈশ্বৰৰ যেতিয়া অল্পকূল হব, তেতিয়া স্বৰ্গদেৱৰ তেজশক্তিএবেই বজালক মৰা যাব ? ছন্দ ১৮৯ ॥

(২০) পাক্ষৰ চুবপাও আনি দেবগাৱঁত ৰহিছেহি বুলি ৰাজাদেৱে শুনি

মনত অসম্ভাব কবি বোলে, মোৰ পুলিন-পুখাও বাজাসকলে পবব
অধীন হৈ যোৱা নাই। এতিয়াও মই বঙ্গালব বঁটা পিন্ধিব নোৱাৰোঁ।।
তাক তাৰেপৰা ওলোটাই খেদোক গৈ ॥ ছেদ ১১২ ॥

(২১) বাজা হলে শত্ৰুক মাৰি-কাটি আপোনাৰ সীমানাক বাধিবাক
লাগে, তেবেসে যশ-ধৰ্ম বৃদ্ধি হয়। সকলো দ্ৰব্যত কবি চাউলকঠাহে
প্ৰধান। তাৰ বিকল হলে কোনো কাৰ্য্য সিদ্ধ নহয় ॥ ছেদ ১১৩ ॥

(২২) পাত্ৰ-মন্ত্ৰীসকলৰ কাৰ কেনে আসয় ॥ তাক কি দেখিদি ?
পণ্ডিতবানে বোলে,—বৰপাত্ৰ-গোহাঁই, বৰগোহাঁই বৰফুকন, বৰগোহাঁই-
ফুকন, ৰূপে-গুণে, তেজ-বয়সে বলে-বুদ্ধিয়ে সকলোকপে সমৰ্থ। আক
বুঢ়াগোহাঁই বয়সতো অল্প, গোঁব, স্তম্ভব, ধীৰ, গহন আসয়, সকলো
কাৰ্য্যত চতুৰ, মন্ত্ৰগাত সকলো চলে। বামসিংহে বোলে, এমন বয়সত
এমন বুদ্ধিহে। পণ্ডিতবানে বোলে, বৰে চক্ৰী। বাজা বোলে, আব
বয়সত কমনে ভৰ্কিবহে ? ভালা মন্ত্ৰী, সাৰ্থক মন্ত্ৰী জন্মিলাহে ॥ ছেদ ১১৮ ॥

(২৩) বাহুলি ফুকন উজ্জাই আহি লালুক ফুকনত কলেহি, বোলে,
“তহঁতেকি কাম কৰিলি। এই শবাইঘাটৰ গড় দেৱবো দুৰ্গম, আক কি
বুলি এৰিলি ? আপোনাৰ মৰ্য্যদা আপুনি হকৰালি। চাবিলাখ ৰূপ
দিব খুজিলে তাকো নলগি, কিছু নহল।” ছেদ ২১৮ ॥

(২৪) ফাকুযাত্ৰাৰ দৌল বন্ধালে। তাত ফাকুযাত্ৰা কবি বাজাদেৱে
পাগ-ইজাৰ পিন্ধিলে। সকলকো সেইৰূপে দিলে। মাহুৰিয়াল লাইখপনা
বৰগোহাঁই, কুঁৱৈগঞা, দববধৰা বুঢ়াগোহাঁই, কেন্দুগুৰীয়া, কনচেঙ্গক
বৰপাত্ৰ-গোহাঁই এই তিনিজন ডাঙ্গৰীয়া বোলে, আপোনাৰ দেশৰ
ধাৰাণ এৰি কেনে বঙ্গালব ধাৰাণে বঁটা পিন্ধিম ? এইবুলি ওলোটাই
দিলে ॥ ছেদ ২৪০ ॥

(২৫) জয়ন্তা বজা বোলে, মই স্ত্ৰী-মৰণে মৰিলো। বিজয়ৰাম কটকীয়ে
বোলে, মই পূৰ্বে কলো, অচমৰ ভলে-পুতল, আমই বুজিবলৈ টান,
ভেতিয়া মোৰ কথা নলগা, এতিয়া বিজয়ৰামে কি কৰিব ? বুঢ়াৰ
হাতত চেছেলি পৰিলে কমনে এৰাইতে পাৰি ? ছেদ ২৪২ ॥

(২৬) কেন্দুগুৰীয়া বৰপাত্ৰ-গোহাঁয়ে মহাৰাজ্যৰ কথাতে ভব দি বোলে,
‘স্বৰ্গদেৱে উত্তমহে স্বৰ্ধিছে। কবতীয়া গঢ়া সীমা কবি আয়াবেহে

ৰাজ্য। আমি মন-কাণ নেদিবৰ দ্বাৰাইহে শত্ৰুৱে লৈছে। ৰাজ্য হলে পৰশত্ৰুক মাৰি আপুনাৰ সীমানা ৰাখি ৰাজ্য লৱনেসে যোগ্য ॥ ছন্দ ২৪৭ ॥

(২৭) এনেতে পুখুৰীপৰীয়া বুঢ়াগোহাঁই বকখিয়াল বববকুৱায়ে তিপাম বজাক বুলিলে বোলে, “বজাৰ ভাই বজা আছে, বজাৰ পো বজা আছে। তহঁতে বজা নুহই কোনোবা ছবনেকি? লিগিৰা লবাবে যে সাষ্টম হৈ ওলাইছা, কতবা বণ হৈছেনিকি? তিনিজনী ডাঙ্গৰীয়া, বকুৱা ফুকন সমস্তে পাতিলেহে বজা ছব পাই। লিগিৰা পোৱালীয়ে পাতিব পাইনিকি?” ছন্দ ২৫৭ ॥

(২৮) পাচে সকলেও সেৱা কৰিলে। বুঢ়াগোহাঁয়ে বজাদেৱক বুলিলে,— “তোমাকমহাশ্ৰভু ৰাজপদক দিলে। সম্বুক পালন, দুষ্টক দণ্ডি, শ্ৰাণীৰ স্মৃধ-স্মৃধ বিচাব, তোমাৰ ইহে ধৰ্ম্ম। যি কাৰ্য্যবপৰা দোষ হই, যি কাৰ্য্যবপৰা গুণ হই, আকো স্বৰ্গদেৱে নিয়ম কৰিব লাগে ॥ ছন্দ ২৫৮ ॥

(২৯) বজাৰো সিংহপৰাক্ৰম গতি। আতপাচে ডফলা মাৰি আনিছে। মিৰি-মিচিমিকো মাৰিছে। পাচে কতদিন অন্তৰে যি কিছু পলৰীয়া অৱশেষ আছিলে বজাসেৱা কৰি খুত মাগি ললে দোপোণকৈ। বজাকো ডাঙ্গৰ আপাহ দি থাকে। আবৰ-বিবৰকো ধৰি আনি দিএ। চাৰিওমেবৰ লোক কম্পমান হল ॥ ছন্দ ২৬৩ ॥

(৩০) এই কথাকে শৰাইঘটিয়াহঁতে শুনি বুঢ়াগোহাঁইক কলে,—“দেৱে আমাক ৰাখক। ডেবেবাই সকলকে মাৰিলে, আমাকো মাৰিব। দেৱকে আমি ৰাজ্য পাতি সেৱা কৰোঁ।” ডাঙ্গৰীয়া বোলে,—“ই অকথা, ম’হৰ পিড়া নলৰ কানমাৰিয়ে নসয়, বায়ুণৰ লগুণ শূদ্ৰে কেনেকৈ বব?” ছন্দ ২৭১ ॥

(৩১) ডাঙ্গৰীয়া বোলে,—“সাক্ষী স্ত্ৰী এবাৰ বেষ্ঠা হলে পৈএকে ভাল দেখেনে?” ছন্দ ২৭২ ॥

(৩২) বাছলি ডেকামুকনে বজালৰ লগৰ পৰা আহি লভাশিলতে নাৱত উঠি বহুত গৰিহা বচন বুলিলে,—“তুমি বববকুৱাৰ পুতেক হৈ বিনা যুদ্ধে দেশ এৰ! তোৰ কথা মই বাৎসাত কৈছো, মোৰ ভতিজা বব যোদ্ধাক, ক্ষেত্ৰিও। এতিয়া তোমাক ওফন্দাই ধাবৰ মূৰ মৰিল।” ছন্দ ২৭৩ ॥

(৩৩) কুপাই দা-ধবাই গোচৰ দিয়াত আজাম ফকিবৰ চকু কাঢ়িছে, পাচত ভাব মাহত্যা ওলালত মাটি মানুহ দি ফকিবক মাতিছে ॥ ছেদ ২১৫ ॥

(৩৪) পাছে বাজমতীয়ে বোলে,—“ফুলে-পুষ্পে সমূলি বুদ্ধ ডাল ডলাদি সকলোকে ডলিলে, মোৰ ভলশাবী সি হব পাবে? সি বে মোক বজাত মাতি বাখে।” ছেদ ২১৭ ॥

(৩৫) আক ববকুৱা ফুকন বাজধোৱা হাজৰিকা পৰ্য্যন্তে সকলকো বটা-প্ৰমাদ দি স্বৰ্গমহাবজা বুলিলে,—“তহঁতবো ভাৰ্ঘ্যা-পুত্ৰ গো-ব্ৰাহ্মণ সকলকো বক্ষা পৰিব লাগে। বক্ষালকো যুদ্ধে জিনিলো, ইয়ো বশস্তা মঞ্জি পাব লাগে। যদি ইটাখুলিত ভক্ষাৰ নোৱাৰ তহঁতক খুদাই এৰা নেযাব। আক তহঁতৰ নিচিনা ফুকন বাজধোৱাহঁতো লুহবনেকি? ছেদ ৩০১ ॥

“সাতসৰী অসম বুৰঞ্জীৰ” মূল বুৰঞ্জী সাতখনৰ ঘটনাবলী আক বিষয়-বস্তু পাঠকে ভালকৈ অনুসৰণ কৰাৰ সুবিধা হ’ব বুলি গ্ৰন্থৰ শেষত পৰিশিষ্ট-ৰূপে প্ৰতিখন বুৰঞ্জীৰে সাৰাংশ দিয়া হ’ল।

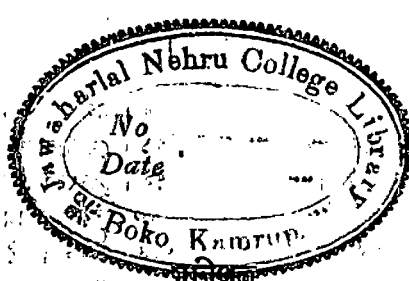
সাম্ৰশেহত আম কওঁ যে আগৰ দিনৰ অসমীয়াৰ ভাব-ধাৰা কাৰ্য্য-কামৰ উপায়-পদ্ধতি এই বুৰঞ্জীবোৰত সংৰক্ষিত হৈছে। কালৰ সৌভত অসমীয়া জাতিৰ বৈশিষ্ট্য লোপ পোৱাৰ আগন্তুক হলে এই বুৰঞ্জীৰ মহাসূল্য সম্পদে তাক পুনৰ সঞ্জীৱিত কৰাৰ সম্বল যোগাব।

কোম্পানী বাগান বোড,

গুৱাহাটী, অসম।

শ্ৰীসূৰ্য্যকুমাৰ ভূঞা

ইং ৩০ জুলাই, ১৯৬০ চন।

সূচীপত্র

Page

Preface	(৭)
সম্পাদকৰ পাতনি	(১১)

সাতসৰী অসম বুৰঞ্জী

প্ৰথমখন বুৰঞ্জী। খুলুং-খুল্লাইবপৰা অৰ্জুন দিহিঙ্গীয়া বজালৈকে।
পৃষ্ঠি ১-৩৬।

ছেদ

১। প্ৰস্তাৱনা।	১৮। ববাহী চাংমাই।
২। সত্যযুগ।	১৯। ববাহী মৰাণ নগা বশ।
৩। ইন্দ্ৰৰ নাতি খুলুং-খুল্লাই।	২০। চূকাফাৰ মুড়ু।
৪। নগা বন্দী মেটা বজা।	২১। চুতেঙফাৰ কছাৰী বাজ্য বশ।
৫। চূকাফাৰ জয়কথা।	২২। গোহাঁয়ে বজাক গোহে।
৬। নামনি বাজালৈ চূকাফাৰ যাত্ৰা।	২৩। বাঙুকিয়াল বৰগোহাঁই।
৭। চোমদেও।	২৪। টঙ্গু নগাব গাওঁ।
৮। চূকাফাৰ দিহিঞ্জয়।	২৫। চূখানফা।
৯। বুৰঞ্জী লিখিবলৈ চূকাফাৰ
আদেশ।	২৬। কমতা বিজয়।
১০। চূকাফা আৰু কছাৰী।	২৭। চুডুফা।
১১। অহোম মতে বজ্জৰ নাম।	২৮। ভ্যাঙখামখি বজা।
১২। অসমত আহোমৰ ভিবোতা গ্ৰহণ।	২৯। শপতকৰীয়া গাওঁ।
১৩। ভিন্ ভিন্ ঠাইত চূকাফা বজা।	৩০। খাঙমুং বুঢ়াগোহাঁইব পুতেকৰ
পৰিচয়।
১৪। খানগিৰি আৰু আলহি।	৩১। চুচেংফাৰ মুড়ু।
১৫। কছাৰী ক'বপৰা আহিল।	৩২। বামুণী কোঁৱৰ।
১৬। পৰ্ব্বতত চূকাফাৰ পাট।	৩৩। কুঁৱৰীলৈ আলহিব উপহাৰ।
১৭। আহোম নামৰ উৎপত্তি।	৩৪। ভ্যাঙফা-চুফক।

- ৩৫ । চুহানফা ।
 ৩৬ । ফুলু-খামপেদ ববগোহাঁই ।
 ৩৭ । চুৎসুং দিহিঙ্গীয়া বজা ।
 ৩৮ । লুথুবাখন ।
 ৩৯ । কনচেদ নগাকৌরব ।
 ৪০ । তিনি উখান ।
 ৪১ । কৌরবব নিরঙ্গ ।
 ৪২ । চুটিয়া বণ ।
 ৪৩ । চুটিয়া বণত পোরা বস্ত ।
 ৪৪ । ছুপীয়া ঘব ।
 ৪৫ । বিবিধ কথা ।
 ৪৬ । ববাহী মবাণ চুটিয়া সংগঠন ।
 ৪৭ । শদিয়াত ফ্রাচেংমুন্ ববগোহাঁই ।
 ৪৮ । কছাবী কবতলীয়া ।
 ৪৯ । ভুঞা ।
 ৫০ । কবতোরা বিজয় ।
 ৫১ । বাজচ'বালৈ ভুঞাব সমাগম ।
 ৫২ । গড়গঞা ডেকাবজাব বিবোধ ।
 ৫৩ । তুর্ককব পবাজয় ।
 ৫৪ । মাটিব ভলভ বিয়াগম পুকব ।
 ৫৫ । লুহিত বজাই দিয়া সোণব ফণি ।
 ৫৬ । দিহিঙ্গীয়া বজা হত্যা ।
 ৫৭ । চুক্লেমুং গড়গঞা বজা ।
 ৫৮ । হেমনবাৰী বা গডগাওঁ ।
 ৫৯ । দিখোব কাষত মাহুহব বসতি ।
 ৬০ । টঙ্গচু ববববা ।
 ৬১ । ঘবমুৰি এপোতা ।
 ৬২ । নডাকৌরব ।
 ৬৩ । আঠাবাবী গাওঁ ।
 ৬৪ । লগুণব গুৰি লেকাই চেটিয়া ।
 ৬৫ । কোচবজাব মৈতে স্বৰ্গদেৱব শ্ৰীতি ।
 ৬৬ । কুঁৱনীৰ মৈদাম ।
 ৬৭ । মহামায়াৰ দেৱঘব ।
 ৬৮ । স্বৰ্গদেৱব সোণাবীৰ জী কুঁৱনী ।
 ৬৯ । নাহব কৌরব ।
 ৭০ । নগালৈ বঁটা বাহন ।
 ৭১ । খোবাবজাব যুতু ।
 ৭২ । চুচেংফা প্ৰতাপসিংহ ।
 ৭৩ । পাইকব নিরঙ্গন ।
 ৭৪ । টঙ্গচু সন্দিকৈ ববববা ।
 ৭৫ । শুকটা ডামুঙ্গি বববকরা ।
 ৭৬ । শুগুৰী গোহাঁই ।
 ৭৭ । জয়ন্তাব কন্যা আনে
 মাভগারে'দি ।
 ৭৮ । আহোম-বজালব বণ ।
 ৭৯ । মহেশ্বৰসৈ ভুতি ।
 ৮০ । শুগুৰী যুক্ত বজালব পবাজয় ।
 ৮১ । মে.মাই-তামুলী আদিব ৰাজ্য
 সংগঠন ।
 ৮২ । প্ৰতাপসিংহব যুতু ।
 ৮৩ । শুগাবজাব দিনত পিকা-উবাব
 নিয়ম ।
 ৮৪ । ভোলনীয়া পোলৈ মবম ।
 ৮৫ । নৰিয়া বজা ।
 ৮৬ । স্বৰ্গদেৱ জয়ধ্বজ সিংহ ।
 ৮৭ । খনজয়ব সভা ।
 ৮৮ । মীজ্জী নাথুল ।
 ৮৯ । বজাব জীয়াৰী ।
 ৯০ । পদ-পয়াব বচনা ।
 ৯১ । বেজমলৈ সেনাপতি ।
 ৯২ । ব'জন্তগন ।
 ৯৩ । বজাললৈ পেচকচ ।
 ৯৪ । জয়ধ্বজসিংহব যুতু ।
 ৯৫ । চক্ৰধ্বজসিংহ ।
 ৯৬ । উদয়াদিত্য বজা ।
 ৯৭ । ডেবেবা ।
 ৯৮ । বামধ্বজসিংহ বজা ।
 ৯৯ । কলীয়া গোহাঁই আক মবাণ
 গোহাঁই ।
 ১০০ । ডেবেবাৰ অকাৰ্ঘ্য ।
 ১০১ । ডেবেবাই পতা বজা ।
 ১০২ । অৰ্জুন দিহিঙ্গীয়া বজা ।

দ্বিতীয়খন বুৰঞ্জী । আদিবজা স্বৰ্গনাৰায়ণবপৰা ওপবজনা দিহিঙ্গীয়া
বজালৈকে ।

পিঠি ৩৭—৬৬ ॥

- ১০৩ । বশিষ্ঠ মুনিৰ তপোভঙ্গ ।
 ১০৪ । পদ্মিনী কন্তা শ্যামা অপেশ্বৰী ।
 ১০৫ । স্বৰ্গনাৰায়ণৰ জন্ম ।
 ১০৬ । সিংহাসনত স্বৰ্গনাৰায়ণ বজা ।
 ১০৭ । স্বৰ্গনাৰায়ণপৈ ইন্দ্রদেৱতাৰ
 উপহাৰ চোমদেৱ ।
 ১০৮ । খুলুং আৰু খুলাই ।
 ১০৯ । খুলুঙ্গৰ স্বৰ্গলৈ ওস্ততনি ।
 ১১০ । ভ্যাঙখুনকোম বজা ।
 ১১১ । চুখাংফা বজা ।
 ১১২ । খুলাইৰ বংশধৰ বজাসকল ।
 ১১৩ । চুকাফাৰ জন্মকথা ।
 ১১৪ । সৌমাৰত চুকাফা বজা ।
 ১১৫ । হাবুঙ্গত চুকাফা বজা ।
 ১১৬ । মৰাণঘনীয়া বুঢ়াগোহাঁই ।
 ১১৭ । চবাইদেও পৰ্ব্বতত চুকাফাৰ
 নগৰ ।
 ১১৮ । মহাদেৱৰ পুত্ৰ বিধান ।
 ১১৯ । চুকাফাৰ পুতেক চুতেউফা
 বজা ।
 ১২০ । চুখাংফা বজাৰ সৈতে কমতেশ্বৰ
 মিত্ৰতা ।
 ১২১ । চুখাংফা আৰু বৰগোহাঁইৰ
 বিদ্ৰোহ ।
 ১২২ । চুখাংফাৰ মৃত্যুত অৰাজকতা ।
 ১২৩ । চুতুফা আৰু ভ্যাঙখামখি বজা ।
 ১২৪ । চুডাংফা বায়ুণী কোঁৱৰ ।
 ১২৫ । নড়া আৰু আহোমৰ বণ ।
 ১২৬ । কমতেশ্বৰৰ সৈতে চুডাংফা
 বজাৰ মিত্ৰতা ।
 ১২৭ । নড়া বজালৈ চুডাংফাৰ উকিল
 পত্ৰ ।
 ১২৮ । চুজাংফা, চুফকফা আৰু
 চুচেনফা ।
 ১২৯ । চুহেনফা আৰু চুপিমফা ।
 ১৩০ । ওপবজনা দিহিঙ্গীয়া বজা ।
 ১৩১ । চুটিয়াৰ লগত বণ ।
 ১৩২ । চুটিয়াৰ লগত সন্ধি ।
 ১৩৩ । চুটিয়াৰ লগত পুনৰ বণ ।
 ১৩৪ । শদিয়াত আহোমৰ অধিকাৰী
 বিষয়া ।
 ১৩৫ । নড়া বজাৰ সমৰ্পণ ।
 ১৩৬ । আহোমৰ নতুন বিষয়া ।
 ১৩৭ । কছাৰীৰে সৈতে বিৰোধ ।
 ১৩৮ । সীমা-নিৰ্ণয়ত প্ৰথম পৰীক্ষা ।
 ১৩৯ । কছাৰীৰে সৈতে বণ ।
 ১৪০ । সীমা-নিৰ্ণয়ত দ্বিতীয় পৰীক্ষা ।
 ১৪১ । পুনৰ আহোম-কছাৰী বণ ।